

## Opalizmin Resim Sanatına Estetik Zenginlikleri ile Katkısı

The Contribution of Opalism to the Art of Painting with Its Aesthetic Riches

Hamid Maharramov ALİOĞLU

ORCID: 0009-0005-3332-6431 ◆ Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi ◆ [hamidalioğlu80@gmail.com](mailto:hamidalioğlu80@gmail.com)

### Özet

Opalizm, ünlü Azerbaycanlı ressam Sakit Mammadov'un yarattığı eşsiz bir sanat ekolüdür. Bu yazıda, opalizmin sanat dünyasına etkileri incelenecektir. Mammadov'un opalist resimlerinde kullandığı sanatsal vizyonu ve teknikleri anlatılacaktır. Opalizm, sanatçının kendisi tarafından icat edildiği gibi, görsel olarak çarpıcı ve duygusal olarak çağrıştırmacı sanat eserleri yaratmak için canlı ve zıt renklerin kullanılmasını ifade eder. Mammadov'un figüratif tablolarındaki opalist yaklaşım genellikle sıcak ve serin tonların uyumlu bir karışımını içeriyor ve izleyiciler için büyüleyici bir görsel deneyim yaratıyor. Mammadov, bu ayırt edici tarza hakimiyeti sayesinde uluslararası tanınırlık kazanmış ve sanat dünyasında öne çıkan bir figür haline gelmiştir. Çalışma, genellikle gözlemlene, görüşme, belgeleme ve söylem analizi olmak üzere nitel araştırma yoluyla yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, bireylerin öznel deneyimlerini, bakış açılarını ve anlamlarını doğal ortamlarında inceleyerek sosyal olguları anlamayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır. Bu araştırma gözlemler, davranışların, etkileşimlerin ve olayların doğrudan gözlemlenmesini içerir ve araştırmacının belirli bir olgusunun bağlamını ve dinamikleri hakkında fikir edinmelerini sağlamıştır. Görüşmeler, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış konuşmalar yoluyla bireyden bilgi ve kişisel bakış açılarını sorgulayarak bilgiler edinmiştir. Belge analizi, ek bilgiler edinmek ve daha geniş bağlamı anlamak için belgeler, fotoğraflar veya videolar gibi çeşitli yazılı veya görsel materyaller incelemeye alınarak araştırılmıştır. Sakit Mammadov'un yaratıcılığı geniş çapta incelenmiş, eserleri analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu makalede opalizm teriminin kökenini ve ilkelerini araştırmakta olup açıklığa kavuşturulmaktadır. Veri olarak web sitesi üzerinden yapılan taramalardan başlığında Sakit Mammadov ile ilgili son 10 yılda yayınlanan kitaplar ve araştırma makalesi olarak nitelendirilen çalışmalar da veri olarak kullanılmıştır. Örneklem, bu araştırma kasti teknikle seçilen 2001-2020 dönemine kadar yayınlanan 3 kitap, 3 katalog ve 1 makaleden 1 web sitesinden oluşmaktadır. Bu nitel araştırma yöntemlerini kullanarak, Opalizm ile ilgili insan deneyimlerinin ve bakış açılarının yakalayarak, araştırma konusunun zengin ve nüanslı bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Opal, Opalizm, Işıltı, Doğa Sanatı, Estetik.

### Extended Abstract

This study was conducted using qualitative research methods, specifically observation, interview, documentation and discourse analysis. The research design was chosen among qualitative research approaches such as Ethnomethodology, Epistemology, and Phenomenology. Qualitative research aims to understand social phenomena by examining individuals' subjective experiences and meanings in their natural environments. Observation was used as a method to understand the context and dynamics of a particular phenomenon of the research by directly observing it. Interviews involved the process of gathering information from individuals by asking them for information and personal perspectives through structured or semi-structured conversations. Document analysis is used to obtain additional information and understand the broader context by examining written or visual materials, documents, photographs or videos. This methodology emphasizes the effort to understand and interpret the complexity and diversity of social phenomena by focusing on the experiences of individuals. The data obtained through observation, interview and document analysis form the basis of the research and provide an in-depth understanding in accordance with the determined qualitative research approach. The three main categories determined under the title of Document Analysis, "Approach", "Sampling Technique" and "Analysis Technique", As in the analysis method, the analysis was carried out by quoting information only around the determined headings, without using codes or themes. Choosing this direct quotation approach indicates its potential to contribute to the objectivity and reliability of the study. In addition, the direct use of quotes without intervention has been accepted as a precaution to minimize the risk of inconsistency in the content of the quote. Content analysis performed on the defined topic stands out as a method used to define the meanings of expressions based on certain categories. Direct quotations and reasoning and evaluation based on these quotations constitute the data analysis logic of the study. This approach aims to provide a clear and solid analysis of the subject through the information obtained through quotations around the determined topics. This choice of methodology aims to both preserve the integrity of the analysis and increase the reliability of the data used in the analysis.

This document analysis, using direct quotations throughout the text, emphasizes that the study is built on a solid foundation and aims to provide an in-depth evaluation within the framework of the determined topics. This study includes the analysis and evaluation of Sakit Mammadov's works, along with the definition of the Opalism school of art, the use of teaching materials and techniques. The literature review aims to clarify the term Opalism by investigating its origin and principles. Sakit Mammadov's creativity has been widely studied and his works have been subjected to a detailed analysis and interpretation process. The article provides a detailed analysis of the artistic practice of the Opalism school inspired by the opal stone. The unique artistic synthesis created by Sakit Mammadov by combining the colors of the opal stone was examined using teaching materials and techniques. In addition, data obtained from website scans and books and research articles published about Sakit Mammadov in the last 10 years were used as the basic data of the study. This comprehensive article offers a comprehensive review to understand the basic elements of the Opalism art movement and to reveal the value that Sakit Mammadov added to this movement. The literature review and work analysis reveal that Opalism is an original and impressive art school and present important developments in this field to art lovers. This qualitative research was conducted with a deliberately selected sample, using data obtained from a website, including 3 books, 3 catalogs and 1 article published between 2001-2020. This sampling aims to gain an in-depth understanding of human experiences and perspectives on Opalism. The research aims to gain a rich and nuanced understanding of the subject of Opalism by examining the sources within the selected sample, using qualitative research methods. Data obtained through books, catalogues, articles and the website comprehensively address the research topic, capturing human experiences and perspectives regarding Opalism. This research aims to provide a broad perspective on the subject by systematically examining publications on Opalism with the determined sample. In this context, qualitative research methods make a significant contribution to a comprehensive understanding of the subject of Opalism through in-depth data collection and analysis processes. Opalism, an art movement inspired by the natural beauty of the opal stone by artist Sakit Mammadov, has been examined in detail in research. Mammadov creates a unique synthesis of art by combining the colors of opal stone with the intricacies of miniature paintings. Opal stones appear in Mammadov's works not only as gemstones, but also in lightly painted forms on clothing, headdresses, and jewelry. It is observed that in the artist's works, the opal stone gains a new form not only due to its natural beauty, but also by combining it with the detailed craftsmanship of miniature art. The historical and natural importance of the opal stone is presented with aesthetic finesse in Mammadov's works and is integrated with the sensitivity shown in the details of miniature art. Opalism style is a unique synthesis created by the artist by combining opal stone and miniature art. The colors of the opal stone, combined with the detail of miniature art, have found a unique expression in the artist's works. In this way, Sakit Mammadov's Opalism style successfully combines the natural beauty of the opal stone with the intricacies of miniature art.

**Keywords:** Opal, Opalism, Sparkle, Nature Art, Aesthetics.

## Giriş

Sanat dünyası sürekli gelişen bir alan olduğu için, dönemin sanat anlayışı, teknolojik olanakları, toplumsal dönüşüm ve kültürel etkileşim gibi faktörlerden etkilenecek yeni tarzlar ve üsluplar, ortaya çıkar. Genellikle sanatta yeni tarz ve üsluplar sosyal, kültürel, teknolojik ve politik değişimlere tepki olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin dijital sanat, sanal gerçeklik sanatı, sokak sanatı, sürrealizm ve postmodernizm gibi akımlar son birkaç yılda popülerlik kazanmış ve sanat dünyasında önemli izler bırakmıştır. Ayrıca farklı kültürlerden ilham alan projeler ve disiplinler arası sanat uygulamaları da dikkat çekmektedir. Yeni üsluplar genellikle sanatçıların farklı ifade biçimlerini keşfetmeleri, geleneksel sınırları zorlamaları ve izleyicilere farklı bakış açıları sunmalarıyla tanımlanır. Yeni sanat tarzları genellikle öncü sanatçılar veya bir kültür içindeki belirli gruplar tarafından başlatılır ve zaman içinde yaygın olarak kabul görülür. 20. yüzyılın başında insan zihninin görsel süreçlerine odaklanan Fovist sanatçılar, görmeyi dış nesnelere gözler tarafından algılanmasından ziyade nesnelere zihin tarafından algılanması olarak görür. Bu akımın en çarpıcı özelliği parlak renklerin kullanılmasıdır “Öncelikle empresyonizm ve post-empresyonizmden sonra fovizm, renkleri oldukça yoğun kullanarak sanata yeni ve güçlü bir bakış kazandırmıştır. Renk ise grafik tasarım için, bir tasarımın tüm duygusunu değiştirecek derecede önemli bir unsurdur” (Yalur, 2020, s. 223). İzlenimcilik ve Neo-Empresyonizmin sağladığı renk egemenliğini sınırsız ve sistemsiz denecek bir coşkunlukla kullanmışlardır. Renk coşkunluğu bu akımla son basamağına çıkmış bulunmaktadır “Empresyonizm göz duyarlılığına dayanan bir sanattır. Çevremizde yer alan nesnelere, kavramlarından sıyrarak anlık bir görüntü, bir izlenim olarak sanata yansımaktadır. Empresyonistlerle yeni bir düşünce ortaya çıkmıştır” (Yılmaz, 2016, s. 3 akt: Yalur, 2020, s. 216). Fovizm ressamı, diğer sanatlarda bulunan “sanat için sanat” anlayışının bir uzantısı

olan “renk için renk” ilkesiyle resim yapmışlardır. Fovizm, Marielizm ve Soyut Ekspresyonizm ‘den etkilenmiştir, ancak bazı ressamılar Puantilizm ekolün noktacılık olarak bilinen tekniklerini de kullanmıştır. Bu akımda önemli olan “içerik” değil, “üslup” ve “biçim” dir. Fovizm, sanat dünyasına canlı renklerle coşku katmış ve modern sanatın ilk büyük akımlarından biri olarak önemli bir yer edinmiştir. Fovist sanatçılar, birçoğu resmin konusunu çok fazla önemsememiş ve genellikle manzara resimleri çizmiştir. Henri Matisse, Fovizm akımının öncüsü olarak kabul edilir ve bu akımın en ünlü temsilcilerinden biridir. İzlenimcilik, Rönesans Romantik sanat anlayışını reddeden sanat akımlarının ön saflarında yer almaktadır. İzlenimcilik, hassas detaylardan ziyade ışık ve renk kullanımıyla anlık anları ve izlenimleri yakalamaya odaklanmasıyla karakterize edilir. Claude Monet ve Edgar Degas gibi sanatçılar, dünyayı daha acil ve otantik bir şekilde gördükleri şekilde tasvir etmeye çalışan İzlenimci hareketin kilit isimleriydi. Görünür fırça darbeleri ve ışık ve harekete vurgu yapan bu resim tarzı, geçmişin geleneksel tekniklerinden radikal bir ayrılma olmuş ve sanat tarihinde önemli bir değişime işaret etmiştir “Rönesans’ın Romantik sanat anlayışını reddeden sanat hareketlerinin öncüsü Empresyonizm’dir. İzlenimcilik olarak da anılan bu akımda sanatçılar manzaraya karşı resim yapma geleneği getirmişler ve resimlerin çoğu şehir, deniz ve orman manzarasıdır. Empresyonizm’ de renkler doğadaki en canlı halleriyle tablolara taşınmış ve gerçeği pek yansıtmasa da doğadan referans almıştır” (Yalur, 2020, s. 216). Fovist sanatçılar iç dünyalarının canlı ve soyut ifadelerle cesur renkler, dinamik fırça darbeleri ve alışılmadık kompozisyonlar aracılığıyla, gerçekçiliğin kısıtlamalarından kurtulmaya ve benzersiz bakış açılarını ve duygularını yansıtan sanat eserleri yaratmaya çalışmışlardır. Kendiliğindenliği ve sezgiyi benimseyerek, izleyicilerden güçlü duygusal tepkiler uyandırmayı ve sanatın geleneksel sanatsal teknikleri reddederek eşsiz ve canlı estetiğiyle hayranlık uyandırmaya devam etmişlerdir. Sanat dünyası sürekli gelişen bir alan olduğu için, dönemin sanat akımlardan biri olan Opalizm ekolüdür. Opalizm, 21. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve özellikle resim sanatında etkili olan bir ekolüdür. Bu akım, 2008-2019 yılları arasında Azerbaycan’da gelişmiş ve özellikle empresyonist dönemin bir uzantısı olarak kabul edilir. Opalizm, renklerin ve ışığın özel bir kullanımıyla karakterizedir ve ekolün üyeleri eserlerinde opalin renk tonlarını kullanarak benzersiz atmosferler yaratmalarına odaklanırlar. Opalizm terimi, “opale” kelimesinden türetilmiştir, çünkü sanatçılar eserlerinde opal gibi parlak, değişken ve ışıltılı renk tonlarını kullanarak yüzeylerine benzer efektler elde etmeye çalışmışlardır. Bu akım, ressamıların gerçek dünyadaki sahneleri yeniden yaratma yerine, duygusal etkileri ve atmosferi vurgulama eğiliminde oldukları bir dönemi temsil ediyorlar. Opalizmin önde gelen temsilcilerinden biri, Sakit Mammadov’ dur. Sanatçı, renklerin ve ışığın özgün bir biçimde bir araya getirilmesiyle oluşturduğu eserlerle tanınır. Opalizm, dönemin sanat anlayışını değiştiren bir akım olmasa da renk ve ışık kullanımında özgün bir yaklaşım sunarak izleyicilere farklı bir görsel deneyim sunmuştur. Sanatçılar, diğer sanat tekniklerini de benimsemişlerdir ancak opalizm, renk tonlarındaki özgünlüğüyle kendine özgü bir kimlik kazanmıştır. Bu nedenle, opalizm, 21. yüzyıl sanatının renk ve ışık konularındaki gelişimine katkıda bulunan önemli bir akım olarak kabul edilmektedir.

### **Araştırmanın Gerekliliği**

Makalenin amaçları arasında kabul edilebilen Opalizm ekolünün plastik sanatlar öğelerine uygun biçimlendirilebilmesi konuyu mümkün olduğunca doğru bir şekilde gözlemlenebilmesi hedeflenmektedir. Sonuç olarak, Opalizm ekolünün ilişkin tanımları üzerine bir araştırma başlıklı çalışmanın sağlandığı verilerin sanat eğitiminde öğrenmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

### **Makalenin Genel Görünümü**

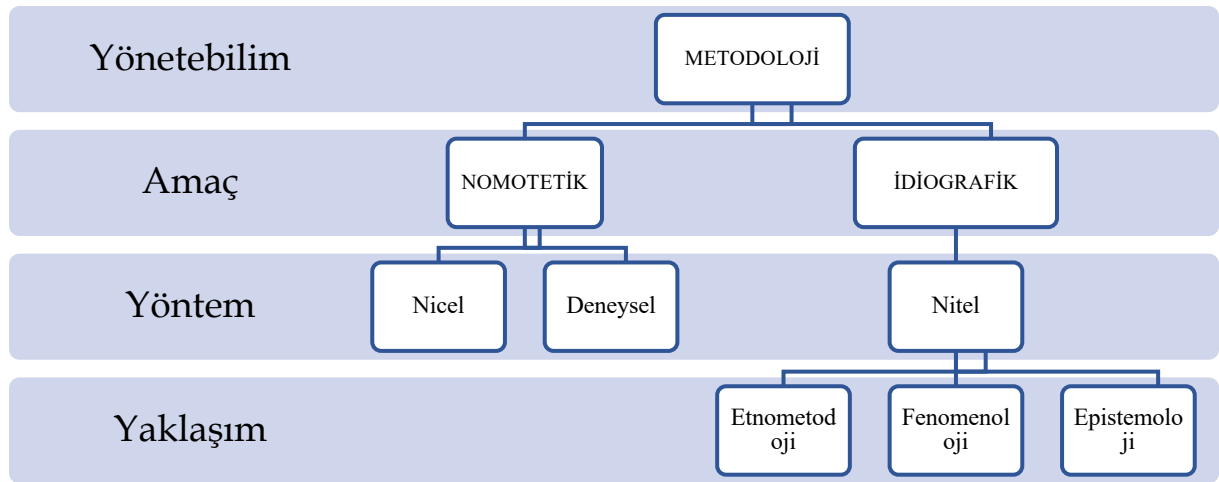
Bu çalışma nitel araştırma desen ile betimlenerek belge incelemeleri üzerinden yürütülmüştür. Betimlemeden kastedilen, ele alınan olgunun işleyişine ve diğer olgularla bağlantısına ve bağlamına ilişkin ayrıntıları ortaya koyma niyetidir. Bunun için olgu olarak kabul edilen araştırmalar belli boyutlar

üzerinden incelenerek terminolojik bir açıklamadan bahsetmek gerekecektir. Literatürde teknik, yöntem, yaklaşım, tasarım, strateji ve örüntü gibi birçok kavram birbiriyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Özellikle, nitel tasarım konusunda açıklığa ihtiyaç vardır. Nitel araştırma tasarımı konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır. Bu başlık altında tasarım, veri toplama teknikleri ve veri analiz teknikleri de yer alabilir.

## Yöntem

### Çalışmanın Yaklaşımı

Bu tür bir karışıklığı önlemek için Resim 1'deki taksonomi kullanılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle tasarım yaklaşımının bu çalışmada eş anlamlı olarak kullanıldığına dikkat edilmiştir. Nitel araştırma deseni yahut nitel araştırma yaklaşımı olarak etnometodoji, epistemoloji, fenomenoloji gibi seçeneklerden söz edilmektedir. Çalışma kapsamında literatür taraması, opalizm' in tanımlanmasının özelliklerine göre öğretim materyalleri ve öğretim teknikleri kullanılarak opalizm ekolünün sanat uygulamasının analizi ve değerlendirmesi, fotoğraflama ve yorumlanarak makalede yer almaktadır.



*Resim 1. Bilimsel çalışmaların yöntembilimsel dayanaklarına ilişkin kavramlar.*

### Çalışmanın Verisi

Veri olarak [www.sakitmammadov.art/opalizm](http://www.sakitmammadov.art/opalizm) web sitesi üzerinden yapılan taramadan başlığında Opalizm kelimesi geçen kitaplar ve son 10 yılda yayınlanan "araştırma makalesi" olarak nitelendirilen çalışmalar da veri olarak kullanılmıştır. Örnekleme, bu araştırma kasti teknikle seçilen 2001-2020 dönemine kadar yayınlanan 3 kitap, 3 katalog, ve 1 makaleden 1 web sitesinden oluşmaktadır.

Çalışma ikincil veriler ve yüz yüze konuşma üzerinden yürütülmüştür.

Makaleler belirlenirken şu ölçütler dikkate alınacaktır:

- Başlığında "Opalizm" sözcüğünün geçmesi,
- Bu ölçütler ışığında amaçsal/kasti örnekleme tekniği ile aşağıda ayrıntıları verilen çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir

**Tablo 1.** Çalışmaların yaklaşımı/desen bakımından değerlendirilmesi

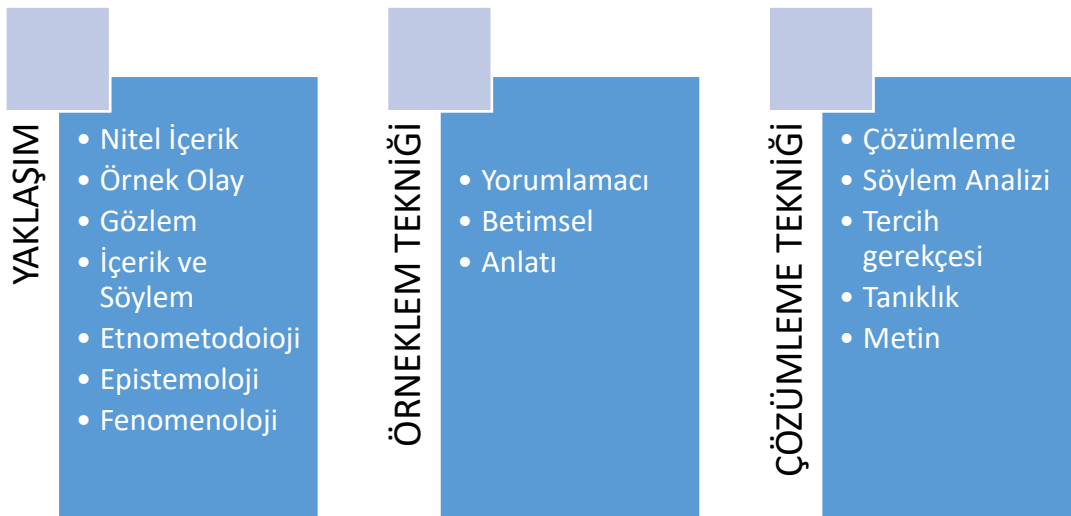
Kitap ve Makaleler	2001	2008	2009	2013	2019	2020	2021	2022
Opalizm ile ilgi kitap ve katalog sayısı	1	1	1	1	1	1		
Opalizm ile ilgi makale sayısı								1
Anahtar kelimelerinde opalizm geçen makale sayısı								1
Diğer makalelerde adı geçen Opalizm ekolu						1		

**Tablo 2.** Çalışmaların yaklaşımı/web sitesi üzerinden değerlendirilmesi

İnternet Kaynakça	Web Sitesi
1 Sakit Mammadov	( <a href="https://www.sakitmammadov.art/opalizm">https://www.sakitmammadov.art/opalizm</a> ).

### Veri Çözümleme Tekniği

Resim 2'de gösterilen başlıklara ilişkin bulgular bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Her bir makale, bu başlıklar altındaki açıklamaları açısından analiz edilecektir. Niteliksel metin analizi, materyalin, çalışmanın amacına yönelik çıkarımların yapılabileceği belirli kategoriler halinde sınıflandırılacaktır.

**Resim 2.** Nitel araştırmanın kavramsal çerçevesi.

Resim 2'de gösterildiği gibi, Doküman Analizi için üç başlık belirlenmiştir: “Yaklaşım”, “Örnekleme Tekniği” ve “Çözümleme Tekniği”. İçerik analizi yönteminde olduğu gibi doküman analizinde de kodlar ya da temalar kategorize edilmemiş, sadece belirlenen başlıklarla ilgili bilgiler alıntılanarak gerekli tartışma ve analiz mantıklı bir şekilde yürütülmüştür. Doğrudan alıntı yapılmasının nedeni, bu yaklaşımın çalışmanın hem tarafsızlığına hem de güvenilirliğine katkıda bulunma ihtimalidir. Ayrıca alıntıya doğrudan müdahale edilerek alıntının konusu ile ilgili olarak alıntının anlamındaki tutarsızlık riski de ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Yine tanımlanan konu üzerinden yapılan içerik analizi, ifadelerin tanımlanmasında belirli kategorilere dayalı anlamların yüklenmesi, doğrudan alıntılar

ve bu alıntılar üzerinden yapılan akıl yürütme ve değerlendirme çalışmanın veri analizi mantığını oluşturmaktadır.

### Veri Edinme ve Çözümleme

Veri edinme bu aşamada yukarıda sözü edilen üç başlık altında incelenecektir:

- Yaklaşım nitel içerik ve desen (Etnometodoloji, Epistemoloji, Fenomenoloji, Örnek Olay, Gözlem).
- Örnekleme teknikleri (Gerekçe, teknik ve ölçütleri, Betimsel, Yorumlayıcı, Anlatı)
- Çözümleme teknikleri (Söylem analizi, Tercih gerekçesi, Tanıklık, Çözümleme, Metin)

### Araştırmanın Güvenvericiliği

**Tablo 3.** *Güvenvericilik boyutları*

Güvenvericilik	Yapılanlar
Gerçeklik	Bu bir genelleme çağrısı değil, benzer çalışmaların teşvik edilmesi, yönlendirilmesi ve hatta desteklenmesine yönelik bir çağrıdır. Ayrıca, bulgular sadece tezle değil, dönemin benzer literatürü, kitapları ve makaleleriyle de ilişkilendirilebilir. Bu beklentinin gerekçesi 3 kitap, 3 katalog, 1 makale ve 1 web sitesi incelenerek araştırılmıştır.
İtimat edilirlilik	İncelenen kararlardan, tasarım sürecinin her aşamasında alınan kararların ve benimsenen stratejilerin gerekçesi ve geçerliliği ortaya çıkarılmak üzeredir. Yine makaleler incelenirken tüm makalelere benzer bir süreç uygulanarak uygulanan süreç hakkında bilgi verilmiştir.
Ahlaki Taahhüt	Ahlaki bir gereklilik olarak belirtilmelidir ki incelemeye konu edilen çalışmada bütün veriler araştırma doğrultusunda elde edilerek yapılmıştır.

### Bulgular

**Tablo 4.** *Bulguların yaklaşımı/desen bakımından değerlendirilmesi*

Bulgular	Gerekçe
1 - Opal taşının renk paletinin zenginliği. - Sanatçı Mammadov 'un opal taşının doğal güzelliğinden aldığı ilham. - Yaratılışa atıfta bulunan opal taşının tarihsel ve doğal önemi.- Opal taşının renklerinin, minyatür sanatın detaylı işçiliği ile nasıl bütünleştiği. - Minyatür sanatın küçük boyuttaki detaylarda gösterdiği estetik incelik ile Opalizm tarzının benzersiz bir sentezi. - Sakit Mammadov' un eserlerinde opal taşının doğal güzelliği ile minyatür sanatın detaycılığının nasıl bir araya geldiği. - Opal taşının içerdiği renklerin, minyatür sanatın özündeki hassas işçilikle nasıl uyum içinde olduğu.	Bu bulgular, Opalizm ve minyatür sanatının birleşimi konusunda elde edilen önemli bilgileri ve bu birleşimin sanat dünyasına olan katkılarını vurgulamaktadır.

## Çalışmanın Deseni veya Yaklaşımı

**Tablo 5. Çalışmaların yaklaşımı/desen bakımından değerlendirilmesi**

Çalışma	Araştırmanın Yaklaşımı	Yorumlar-Sorunlar
1-Yasemin B. (2019)	“Öyle ki Mammadov, opal taşının sıcak renkli deseninden yola çıkarak isimlendirdiği “Opalizm” tarzının da yaratıcısı... içindeki renkleri ve yansıttığı ışık ile hayranlık uyandıran, Antik Yunan dilinde parlak, Latince’de çarpıcı görünüm ve Sanskrit dilinde değerli taş anlamına gelen opal, Mammadov’a da ilham veriyor. Opal taşın yarattığı iyi ruh hali ve iyileştirici etkisi sanatçının tuvallerinden izleyiciye aktarılıyor. <u>Opalizm</u> sıcak renk deseni sanatçının kompozisyonlarında daha çok elbiseler, başörtüleri, takılar ve eşyalarda karşımıza çıkıyor. Böylece opal, tuvalin yüzeyinde yeni bir forma bürünmüş oluyor (s.8).	-Net olarak bir desenden söz ediliyor. Verilen bilgiler yeterli mi? Nitel yöntemi içeren çalışma deneyiminin anlamı, yapısı ve öz bilgiler yeterli gözüküyor mu? bu öz nasıl anlaşılacak? Bunları bir kerede hangi analiz tekniği ile çözümlenmek gerekir? Nitel içerik çözümlenme mi? “Opalizm tarz” ve kavramına yapılan fikir ve düşüncelerin açıklanmasına dair ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Verilen bilgiler yeterli gibi gözükmemekte, yetersiz bir şey yok.
İnternet Kaynakça:	“Opalizm, akademisyen sanatçı Sakit Memmedov’un temelini attığı bir üsluptur. Opalizm kelimesinin etimolojisi opal taşından alınmıştır. Antik Yunanca ‘da ışıltılı, Latince ‘de çarpıcı görünümü, Sanskritçe ‘de değerli taş olarak anılan, renkleri birleştiren bu mineral taş, sadece takı olarak kullanılmamış, tıbbi, acil ve ilham verici özelliği nedeniyle binlerce yıldır halk tarafından sevilmektedir. Opaldeki uyarı renk deseni Sakit Memmedov’un gençlerin hayranlığını kazanmıştı. Eserlerinin hemen hemen hepsinde taş renklerine rastlamak tesadüf değildir. Ancak sanatçı, hiçbir sanatçının, Tanrı’nın doğaya armağan ettiği desenlerden başka yeni bir desen icat etmediğini kanıtlamaya çalıştı. Sanatçının eserlerinde opalin çok asil veya daha cesur, hidrofan tipi tonlara sahip olduğu görülebilir” ( <a href="https://www.sakitmammadov.art/opalizm">https://www.sakitmammadov.art/opalizm</a> ).	-Net olarak bir bilgiden söz ediliyor. Epistemolojik tutarlık var. -Metindeki açıklamalardan opal taşlar hakkındaki bilginin opalizm tarzı ile aynı şey olduğu görülmektedir. -Nitel yöntemli çalışmada “tasarımın” desteklenmesine ilişkin gerekçeler hakkında daha ayrıntılı bilgi verilmiştir. Verilen bilgilerin yeterli olduğu görülmektedir. “Opal”, stiller ve kavramlar hakkında bilgi değil, opal taşlar hakkında bilgidir. Eğer sanatçı ‘opal’ taşını bir model ya da dayatma olarak tanımlıyorsa, opalizm konusundaki bilgini tanımlıyor demektir. Verilen bilgiler yeterlidir.

**Tablo 6. Çalışmaların yaklaşımı/desen bakımından değerlendirilmesi**

Çalışma	Araştırmanın Yaklaşımı	Yorumlar-Sorunlar
Narmin Azimzade (2021)	<p>“Opal Taşı Sertliği 5 – 6 özel çekisi 1,9 – 2, 5. oranında olan opal çoğunlukla takı ve mücevher olarak kullanılır. Çok sert bir taş değildir bu sebeple günlük kullanımda özen gösterilmelidir. Opal Taşı ısıya, sığağa ve güneş ışığına duyarlı bir taştır. Vücut ısısına göre renk değiştirir. Avusturya’nın Küber – Pedit yerleşme alanı “Opal başkenti” adlandırılıyor. Bura dünya ithalinin 30 %- kapsıyor.</p> <p>En büyük Opal 1956. Küber – Pedide bulunmuştur. Onun değeri 2.5 mln, Avusturya dolarydı. Opal ince tabaka şeklinde bulunuyor. Takıda kullanım için türünün verdiği imkanlara göre yuvarlak veya oval şeklinde hazırlanıyor. Opalın rengi onun kompozisyonuna bağlıdır. Opal esasen şeffaf olur. Bu tür opal daha pahalıdır. İçeriği farklı minerallerin karışımından farklı renkler alıyor sonuç olarak muhteşem renklerde ortaya çıkmaktadır. Bu özelliğe sahip başka taş bir taş yoktur. Şifalı olan taşlardan biri olduğuna inanılır. Opal taşının üzerinde bilim adamları tarafından deneyler sonucu insan üzerindeki şu etkileri tespit edilmiştir: Negatif duyguları yok ettiğine ve duygusal dengeleyici olduğuna inanılıyor. Gözler için faydalı görme gücünü arttırıcı etkileri olduğu söylenmektedir. Sezgi arttırıcı etkisi olduğuna inanılır. Strese iyi geldiği söylenmektedir. Eklem iltihapları iyileşmesine yardımcı olmaktadır. Böbrek ve kan hastalıkları için şifalıdır. Özgüveni arttırıcı etkileri vardır. Hafızayı kuvvetlendirir. Kötü rüyalar görmeye engel olur. Negatif enerjileri yok eder. Hafızayı kuvvetlendirdiği söylenmektedir” (s. 210-211).</p>	<p>-Net olarak opal taşından söz ediliyor. Aslında araştırmacının yaptığı çok iyi tasarlanmış bir “opal taşı araştırmasıdır”.</p> <p>Terminolojik tutarlılık var.</p> <p>Araştırmacı her ne kadar bir “desen” den söz etse de ortada bir desen vardır.</p>
Narmin Azimzade (2021)	<p>“Sakit Mammadov Azerbaycan’da ilk defa temelini koyduğu opalizm okulunun yaratıcısıdır. Opalizm – eserin tasvir eden üsluptur. Opal taşı takıda kullanılan mineraldir. <u>Sanatçının eserlerinde opal taşının rengarenkliği ve parlaklığı gibi bir birilerine benzemiyor eserlerinde parlak kırmızı, mavi, koyu mavi, sarı, pembe gibi dolgun renkler izleyiciyi kendine çekiyor. Eserlerde renkler sanki karışıp ve aynı anda parlıyor.</u> 21. yüzyıl kültür ortamında sanat, bilim felsefe arasındaki bu karşılıklı etkileşim sürecinde özellikle Sakit Mammadov’ un Kulis kompozisyonu [...] arasında doğrudan olmasa da dolaylı etkileşimin varlığı aynı renk uyumuyla görülmektedir. Sanatçının eserlerinde opalın çok asil veya daha cüretkâr, hidrofan tipi tonları olduğu görülebilir. <u>Ancak opal, sanatçının tür olarak değil elbiseler, portreler, kadın takıları ve diğer eşyalarda nazikçe çizerek oluşturduğu eserlerde ortaya çıkar. Böylece opal, sanatçının yarattığı tuval çalışmalarında yeni bir formla karşımıza çıkıyor</u>” (s. 205-206)</p>	<p>-Metindeki açıklamalar opal taşlar hakkındadır.</p> <p>-Yazarın elde ettiği bilgilerden görülmektedir ki, Sakit Mammadov resimlerdeki karışık renkleri opal taşın renklerine benzettiği için, opal sözcüğünden yararlanarak yeni bir üslup yaratmıştır.</p> <p>Bir desenden söz ediliyor. Verilen bilginin doğrultusunda “opalizmin” Yeni bir üslup olduğuna ilişkin ipuçları veriyor.</p> <p>Verilen bilgiler yeterlidir.</p>



## Çalışmanın Örnekleme

**Tablo 7. Çalışmaların yaklaşımı/desen bakımından değerlendirilmesi**

Çalışma	Örneklem Tekniği	Yorumlar-Sorunlar
1-Yasemin B. (2019)	Sanatçı [...] Opalizmle ilgili olarak şunları söylüyor; <u>“Renklerin öyle bir ilişkisi altındayım ki, çıkamıyorum. Bu etkiden kurtulduğum zaman bu dünyadan göçtüğümü anlarım. Bu etkinin altına herkes girerse işte o zaman dünya daha güzel bir yer olur. Çünkü bu sayede dünyayı siyah beyaz değil de rengarenk görür insanlar (s. 8).</u>	Opal taşının bu özelliği Sakit Mammadov’ un yaratıcılığında etken olmuştur. Opallerin benzersiz özelliklerinden ve büyüleyici güzelliğinden ilham alan sanatçı renklerin büyüleyici oyununu, yanar dönerliği ve opallerle ilişkili büyümlü niteliklerini ortaya koyuyor. Opalin gizemli renklerini çalışmalarına dahil ederek bu çarpıcı değerli taşın özünü yakalamayı ve onu sanatsal yaratımlarına aşılamaı amaçlamıştır.
Petilon. F (2020) İnternet Kaynakça:	“Opalist tarzının yaratıcısı olarak bilinen Sakit Mammadov’a, opal taşının esin kaynağı olduğu düşüncesi oldukça yaygın. Opalizm rengin ve ışığın vurgulandığı bir anlayış söz konusu. İçinde bulundurduğu renklerden ötürü <u>“Gökkuşaağı Taşı” olarak da nitelendirilen opal taşının ışıltısı Sakit Mammadov’un tuvaline yansıyor.</u> Opal taşı üzerinde bilim adamları tarafından yapılan çalışmalar ve deneylerde, opalin insan üzerinde negatif duyguları yok ettiği ve duygusal olarak dengeleyici olduğu tespit edilmiştir. Opal taşı aynı zamanda görmeyi ve sezgileri artırıcı güce sahiptir. Strese karşı pozitif bir yaklaşım oluşturan opal taşının hafıza ve özgüven konusunda da yararlı etkileri sapandı. Avucunuza aldığınızda vücut ısınızla renk değiştirebilen nadir taşlar arasındadır. İçerisinde tamamen gökkuşaağı renklerini taşıy ancak sıralı değil karmaşık haldedir” (Petilon. 2020)	Altı çizili ifadeler sanatçının renklere ilgili duygu ve düşüncelerinin anlatımıdır.  Opalizm kelimesi opal taşından alınmıştır. Eski Yunanca ‘da göz kamaştırıcı, Latince ‘de muhteşem ve Sanskritçe ‘de değerli olarak tercüme edilen taş, ışığı yansıttığı ve farklı renkleri bir araya getirdiği için gökkuşaağı taşı olarak da adlandırılır.  -Ana Tanrıçanın, Gökkuşaağının bakire Tanrıçasını, üç tanrının aşk dikkatinden kurtarmak için bir taşa dönüştürdüğünü söyleyen eski Hindistan hikayelerinde de rast geliniyor.  Opalizm sadece görsel bir tarz değil, aynı zamanda opalin gizeminin, derinliğinin ve cazibesinin sembolik bir temsilidir. Yeni bir bakış açısı ve sanata farklı bir yaklaşım sunarak izleyicileri opalizmin büyüleyici dünyasını deneyimlemeye davet ediyor.

## Sanatçı ve Opalizm

Sanatçı, resimlerindeki renk karışımını opal taşının renklerine benzetiyor ve eserlerinde büyüleyici bir renk ve ton çeşitliliğini sergilemektedir. Opalin ışıltılı özelliklerinden esinlenen Sanatçı, farklı tonları ustalıklarla karıştırarak izleyiciye uyumlu ve canlı bir görsel deneyim yaşatıyor. Resimlerinin renkleri, opalin sürekli değişen renkleri gibi, ışık vurduğunda dans ediyor ve değişiyor gibi görünüyor.

Her fırça darbesi esere derinlik ve karmaşıklık katıyor ve çalışmalarında bu değerli taşın ele avuca sığmaz güzelliğini ustalıklı aktarıyor. İster rüya gibi pastel renklerde ister cesur, canlı tonlarda olsun, çalışmaları insanları büyüleyici bir renk ve yaratıcılık dünyasına davet ediyor.

**Tablo 8. Sanatçının açıklaması**

Sanatçı:	Açıklama: Opal- Opalizm	Yorumlar-Sorunlar
Sakit Mammadov (2024)	-Opal Taşı tüm çalışmalarımı kapsayan çok güzel ve büyüklü bir taştır. Taşı ilk gördüğümde şaşkınlığımı gizleyemedim. Sanki resimlerimle birebir örtüşüyordu. Ressamların en büyüğü olan Allah bize bu renkleri cömertçe vermiş. Dünyanın bütün renkleri opal taşında var. Biz sadece bu renklere kendi yorumumuzu katıyoruz. Ama aslında tüm bu renkler bizden bağımsız olarak zaten var.	-Röportaj sırasında yapılan yüz yüze konuşmadan alıntı.

Sanatçı Opalizmle ilgili olarak şunları da söylüyor; “Renklerin öyle bir ilişkisi altındayım ki, çıkamıyorum. Bu etkiden kurtulduğum zaman bu dünyadan göçtüğümü anlarım. Bu etkinin altına herkes girerse işte o zaman dünya daha güzel bir yer olur. Çünkü bu sayede dünyayı siyah beyaz değil de rengarenk görür insanlar (Yasemin, 2019, s. 8). Opaldeki sürekli değişen renk oyunları gibi, sanatçının resimleri de dinamik ve akıcı bir renk paleti ile karakterize edilir. Sanatçı çeşitli renk tonlarını uyumlu ve beklenmedik şekillerde birleştirerek ustaca manipüle eder. Sonuç, renklerin harmanlandığı ve birleştiği, ilgi çekici desenler ve büyüleyici kompozisyonlar yaratarak gözler için görsel bir şölen yaratmaktadır. Sanatçının opal renkleri ustalıklı kullanması eserlerine eşsiz bir estetik kazandırıyor ve onları gerçekten türünün tek örneği haline getiriyor. Sanatçı belirli bir süre boyunca yarattığı çeşitli sanat eserlerini inceleyerek, görsel öğeleri veya sanatsal seçimlerini belirleyerek görsel sanat için yeni entelektüel bir çerçeve sunmuştur. Kişisel deneyimlerini ve duygusal zekasını eserlerine yansıtarak bir teori yaratmıştır. Sanatçının bakış açısı bu ise, sanat kuramında da böyle bir bakış açısının konumlandığı bilinmektedir.

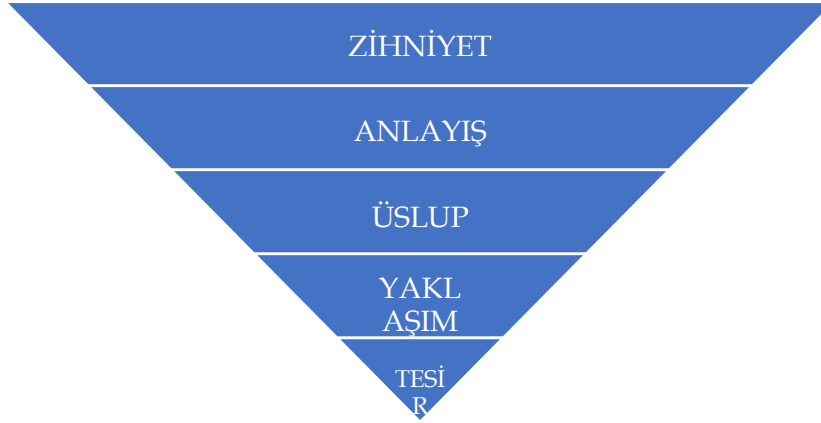
Sanatçının, sanat teorisi ve kavramları konusundaki anlayışı nedeniyle, bilimsel nitelikte ve sosyo-kültürel bir paradigmaya dayanan bir opalizm ekolü ortaya çıkmaktadır. Goethe diyor ki: dünyaya dikkatle baktığımız zaman bir teori yaparız demiştir. Bu o demektir ki yaratıcı sanatçı, bir teori yaratan, bir felsefe yaratan, mantık üretendir. Eğer bir sanatçı bir teori öneriyorsa, o teori karşıtını da üretmek zorundadır (Eroğlu ve Gürkök, 2005, ss. 14-18). Teori sadece tuval üzerindeki bir fırçanın vuruşlarıyla değildir. Bir ressamın teorisi, sanatsal pratiklerinin üzerine inşa edilerek duyguları ve fikirlerinin görsel formaya çevirme yeteneğinin temelini oluşturur. Aslında, bir ressamın teorisi bundan çok daha fazlasını kapsayarak, renk teorisi, kompozisyon ve perspektif hakkında derin bir anlayışları da içermektedir. Teori olmadan, bir sanatçının tuval üzerine amaçsız veya anlamsız bir şekilde boya koyuyor olabilmesi onun bakış açılarının ve içgörülerinin güçsüz bir ifadesi haline getirir. Konu, stil ve teknik seçimlerine rehberlik edemeyen sanatçı yaratıcı kararlarının arkasındaki güçsüz ve kararsız halde kalır. Ancak bir sanatçının teorisinin var olma bilmesi, onu benzersiz bir şekilde diğerlerinden ayıran salt temsili aşamasına ve düşünce hayal gücü için bir araç haline gelmesine izin veren şeydir. Bu nedenle, bir ressamın teorisinden bahsedildiğinde, sadece fikirlerinden ve inançlarından değil, aynı zamanda onların fikirlerini ve inançlarını bilgilendiren pratik ve teknik bilgilerden de bahsedilmelidir. “Mortiz Geigerin' diyor ki “Bilgi ve Sanat, her ikisi aynı nesnenin özünü kavrasalar da kavradıkları öz aynı değildir” (Geiger, 2015, s.90). Bu yaklaşıma şöyle bakılmalı; “Bilgi nedir?” diye sormak lazım öncelikle.

Bilgi dediğimiz şey, kişiden kişiye değişir, bir konu hakkında bilgi, bir de konu üzerinde bilgi sunulur. Örneğin kalem hakkında sorulduğunda herkes bildiğini söyleyebilir, bildikleri onların bilgisini gösterir. Bu yaklaşıma nesnel olarak yaklaşırsa eğer doğru bilgiye ulaşmak zorlaşır, çünkü nesnel değildir, öznel yaklaşırsa bilimsel olarak kanıtlanmış bir bilgiye ulaşılır diyebiliriz (Eroğlu ve Gürkök, 2005, ss. 77-78).

### Çözümleme Teknikleri

Yeni üsluplar, sanatın ve tasarımın farklı alanlarında ortaya çıkan yaratıcı ve yenilikçi ifade biçimleridir. Adeta yeni üsluplar, sanatçıların ve tasarımcıların eserlerinde kullandıkları biçim, renk, çizgi, kompozisyon, tipografi, kolaj, fotoğraf, film gibi unsurları değiştirerek veya yeniden yorumlayarak ortaya çıkarırlar. Bu yaklaşıma algı psikolojisi olarak yaklaşırsa Sakit Mammadov'un yaratıcılık sürecinde ruh sağlığını ve kişisel bütünlüğünü koruyarak ve eserlerini ancak yüksek içgüdüleri sayesinde üretebildiği görülmektedir. Bunun üzerine sanatçı yaratıcılık boyunca kendisinin var olabileceğini kimliğini, kişiliğini ortaya koyabilmek adına gayet göstermektedir. İlk önce yaratıcılık diye bir an vardır, sanatçı bu boyutu ne kadar özen gösterirse o kadarda yaratıcı olacaktır. Yani Yaratıcı sanatçı dediğimiz şahıs kendisi gibi olanları ifade etmek zorundadır. Burada Yaratıcılığın bireysel boyutunu unutmamakta lazım ve bu kişisel boyut sanatçının zihinsel bir durum olarak yaratıcılık etkinliğinde bulunması için yeterli bir nedendir. Sanatçılar şimdi yeni sanat disiplinlerini keşfediyorlar ve ilkelerini sanatsal uygulamalarına dahil ediyorlar. Bu disiplinler arası yaklaşım sadece sanat alanını zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda diğer alanlarda da yeni bakış açıları ve içgörüler sağlar. Sanatçılar sanatı bilimsel, felsefi ve mantıksal kavramlarla harmanlayarak yaratıcılığın sınırlarını kolaylaştırarak geleneksel düşünceye meydan okuyorlar. Sanat alanında ortaya çıkan yeni soyut yaklaşımların bilim, felsefe, mantık ve matematik alanlarında da neredeyse eşzamanlı ortaya çıktığı söylenebilir. Bu bakımdan hem sanat hem de diğer alanlarda daha dilsel ve kavramsal yaklaşımlar öne çıkmıştır (Maltaş, 2020). Aslında sanatçılar yenilikçi yaklaşım disiplini özen göstererek toplumsal ve bireysel kimliklerini sanat eserlerine yansıtılabildikleri, sanatsal yaratım sürecinde çok çeşitli konu ve malzemeler uygulayarak yenilikçi eserler üretmeye başlamışlardır. “Bireysel ya da toplumsal kimliklerin en dolaysız ve etkili ifade araçlarından birisi sanattır. Sanatçı ürettiği eserle zaman zaman kendi kimliğini ortaya koymuş, zaman zaman içinde yaşadığı toplumun kimliğinin haritasını çıkarmıştır. Sanatçının hem yaşadığı toplumun kültürel özellikleri hem bu toplumla birlikte yaşanan çağın kültürel özellikleri, sanatçının bireysel kimliğini de etkileyen unsurlardandır” (Ak, 2020, s. 604). “Bu nedenle bireysel yaratıcılık ile kişilik arasındaki ilişkiyi değerlendirmek yerinde olur. Çünkü yaratıcı diye nitelendirilen süreçte kişilerin ortak kişilik özellikleri, kişilik ile yaratıcılığın arasındaki bağıntısında kilit görev üstlenmektedir” (Bender, 2014, s. 23). Sanat, kendini ifade etmek için güçlü bir araçtır ve sanatçıların benzersiz bakış açılarını, duygularını ve fikirlerini iletmelerini sağlar. Sanatsal yaratımları aracılığıyla sanatçılar bireysel kimliklerini ve benliklerini dünyaya aktarırlar. Resimler, heykeller, müzik, dans veya başka herhangi bir sanatsal ortam aracılığıyla olsun, sanatçılar iç düşüncelerini, inançlarını ve deneyimlerini keşfetme ve ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Sanat, sanatçının ruhunun bir aynası olarak hizmet edebilir, kişisel yolculuklarını yansıtır ve başkalarının hikayeleriyle derin, duygusal bir düzeyde bağlantı kurmasına izin verebilir. Sanatçının bireyselliği, konu, stil ve teknik seçimlerinde parlar ve onları diğerlerinden ayıran belirgin bir imza yaratır. Sanat, sanatçıların en içteki düşüncelerini ve duygularını paylaşmalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kendini keşfetme ve tanımlama aracı olarak da hizmet eder. Sanatçıların kendi kimliklerini, değerlerini ve inançlarını keşfedebilecekleri, kendilerini ve dünyadaki yerlerini daha iyi anlamalarını sağlayacak bir ortamdır. Bu şekilde yaratıcılık güçlü bir form haline gelerek bireyselleşir. “Bir zihniyet anatomisi örneğini şematize eden grafik (Resim 3.) içinde, özellikle sanatsal zihniyet üzerine vurgu söz konusudur. Buradaki piramide göre en altta “tesir” bulunur. Sistem

içinde üretilen biçim, zihniyetin en alt basamağı olarak “tesir’e” tahvil olur. Çünkü sanatsal biçimlendirmenin en basit ve en nesnel gayesidir tesir. Tesir ‘in üstünde yaklaşım yer almaktadır. “Yaklaşım”, sanatçının bir probleme, içeriğe, gelişmeye ya da bir olguya verdiği tepkimenin nesnel karakteridir. Bu karakterizasyonun “üslup” ile bireyselleşmesi de ayrıca beklenir. Sanatta üslup, bireysel anlayışın da göstergesidir ve genellikle sanatçıdan sanatçıya değişmesi olası görülür ya da böyle beklenilir. Zihniyet, bir sanatçı için bir bileşke sunumudur. Bir başka ifade ile sanatçı zihniyeti, yaklaşımı, üslubu, anlayışı ve bunun eserinde müessir kıldığı yansılar toplamıdır. Sanatçıya dönük bir zihniyet tasarımının mümkün durumlarını tartışmak için en önemli veri kaynağımız “kimlik ve benlik” karşılaştırması olacaktır olmalıdır” (Eker ve Eryılmaz, 2019, s. 124).



**Resim 3.** Bilimsel çalışmaların yöntembilimsel dayanaklarına ilişkin kavramlar.

**Kaynak:** <https://doi.org/10.36287/setsoci.4.7.032>

### **Renklerin Büyüsü: Opal ve Opalizm İkili**

#### **Opal Taşı: SiO<sub>2</sub>.nH<sub>2</sub>O**

Opal, “silika grubu” olarak bilinen büyük bir mineral grubuna ait bir mineraldir. Silika, “SiO<sub>2</sub>” kimyasal formülü ile bilinir ve iki atomlu, silikon ve oksijenli bir bileşiktir. Silika en yaygın formları kuvars, kum kristalleri ve pencere camıdır. Opal benzersizdir, ancak formülü ayrıca bir su veya ‘H<sub>2</sub>O’ bileşeni içerir. Opal için tam formül SiO<sub>2</sub>, nH<sub>2</sub>O’dur. Formüldeki ‘n’ harfine bakarsanız, bu opalde bulunan “su miktarı” ile ilgilidir (Opal Academy, 2019). “Opal Yunanca ‘renk değişimini görmek’ (opalios) anlamına gelir, Sanskritçe ‘değerli olarak tercüme edilen taş, ışığı yansıttığı ve farklı renkleri bir araya getirdiği için gökkuşağı taşı olarak da adlandırılır. Opal, bir kristobalit silis küreciklerinin düzenli ve düzensiz bir kafes yapısına sahip ve %3 ile %21 arasında su içeren bir sulu amorf silikasıdır. Opal, amorf bir yapıya sahip olmasına rağmen silisin kristal olmayan bir şeklidir. Opal 100°C altında oluşmuş bir silika jelidir çökelimlidir. Bu jel sedimenter tabaka çatlak ve yarıkları içine sızarak oluşmuştur” (Özçakır, 2020, s.24)

Opal, renkli oyunlarıyla tanınan bir değerli taştır. Genellikle içindeki mikro yapıları nedeniyle ışık altında çeşitli renklerde parlar. “Işık, cam prizma gibi bir malzemedeki geçtiğinde, daha yüksek frekanslı (daha kısa dalga boyu) ışık, daha düşük frekanslı (daha uzun dalga boyu) ışıktan daha fazla yavaşlatılır. Isaac Newton bu deneyi ilk yaptığında, beyaz ışığın prizmadan geçerken ürettiği renkleri sayarak altı renkten oluştuğunu keşfetmiştir. Aslında prizmadan çıkan renk sayısı milyarlarca ama insan gözü sadece altı rengi algılayabiliyor. Bunlar kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor renkler olmuştur. Aslında bu durum yağmurda görülmektedir. Newton’un deneyi aslında herkesin bildiği gökkuşağı

renklerin oluşumudur. Bu renklerden kırmızı, sarı ve mavi “birincil” renkler olarak kabul edilmiş ve turuncu, yeşil ve mor ise “ikincil” renkler olarak kabul edilmiştir. Üçüncül renkler de vardır ki ancak bu renkler gökkuşaklarında veya prizma deneyleriyle ayrıştırılan renklerde insan gözü tarafından görülmemektedir. Üçüncül renkler kırmızı-turuncu, sarı-turuncu, sarı-yeşil, mavi-yeşil, mavi-mor (çivit mavisi lacivert) ve kırmızı-mor karışımından oluşmaktadır” (Maharramov ve Çelikbağ, 2023, s. 140).

- Kökeni: Opal, genellikle Avustralya, Meksika, Brezilya ve Etiyopya gibi bölgelerde bulunur.

Kullanım Alanları: Takı yapımında sıkça kullanılan opal, aynı zamanda mücevher tasarımında da tercih edilir. Ayrıca, bu taşın enerjiyle ilişkilendirilen özel özellikleri olduğuna inananlar tarafından çeşitli spiritüel uygulamalarda da kullanılır.



*Resim 4. Opal taşı.*

## Opalizm

- Özellikleri: “Opalizm” terimi, opal taşının sahip olduğu renkli oyunları, benzersiz yapısını ve doğal güzelliklerini ifade eder. Opalizm, opal taşının özgün özelliklerini bir araya getirerek bu taşın doğasına atıfta bulunur.
- Anlamı: “Opalizm” aynı zamanda opal taşının taşıdığı enerji, güzellik ve benzersiz özelliklere atıfta bulunarak bu taşı bir sanat eseri veya doğal bir fenomen olarak değerlendiren bir anlam içerir.

Özne-nesne ilişkisi, opal taşı ve “Opalizm” kavramının birbirine nasıl bağlı olduğunu ve birbirini nasıl tamamladığını gösterir. Opal taşı, fiziksel varlık ve özelliklere sahipken, “Opalizm” terimi, bu taşın estetik ve doğal güzellikleri üzerinde vurgu yaparak ona daha geniş bir anlam katmaktadır.

## Özne Nesne İlişkisi

Kant özne nesne ilişkisine dair şöyle yanıt veriyor; “Kant diyor ki, öznedeki tasarım, objesine uygunluk gösteriyorsa, yani bir tür karşılıklık varsa, tekabül ediyorsa, bu en geniş anlamıyla bilmek demektir. İkincisinde bilen öznedeki bilinen nesneye dair tasarım o şeyin bilinen nesnenin kendisinin değişmesine sebep oluyorsa bu arzulama yetisidir. Eğer bilen öznedeki tasarım nesneyi yaratabiliyorsa üretebiliyorsa onun varlığa gelmesine neden olabiliyorsa, bilen özne kafasındaki bir tasarıma göre bir şeyler yapmış oluyor. Peki bir Tasarım nedir? “Ağaç”, “Yeşil”, “Renkler”, bunların her biri kafamızdaki tasarımlardır. “Kant diyor ki, kafamızdaki tek bir tasarım bilme yetimizi asla doymayacaktır, çünkü “yeşil” demek bir bilgi oluşturmaz. Ama “ağaç yeşildir” dediğinde en az iki tasarımı bir araya getirdiğinde ya da bir tasarımın ötesine geçebildiğin ölçüde, bir bilgi, bir bilme edimi oluşacaktır. “Ağaç yeşildir” bir bilgidir. Ama ağaç tek başına bir imge olarak bilgi değildir, diyor” (Baker, 2020, s. 148). Buradan öyle anlaşılmaktadır ki eğer sanatçı opal taşı bir tasarım nesnesi olarak görüyor ve opali bir ‘bilgi’ nesnesi olarak tanımlıyorsa, o zaman sanatçı opalistik tarzlar ve teoriler hakkındaki bilgiden bahsediyor demektir. Sanatçı, ele aldığı opalizm tarzlarının opal taşıyla olan ilişkileri nedeniyle

birbirleriyle yakından bağlantılı olduğunu ve bu nedenle opali anlamının diğerini (opalizmi) anlamının yol açtığını söylenebilir. Genellikle, sanat yapıtlarının ortaya çıkışı özel duyularla nesnelere oluşur ve sanat nesnelere doğal nesnelere farklılığı, sanatta yaratıcılık niteliğini ortaya koyar. Doğadan alınan kristaller, sarkıt ve diktler veya mercanlar gibi oluşumlar her ne kadar güzel olmalarına rağmen sadece doğada var olana nesnelere. Bütün bunlar ne kadar güzel sayılsalar da tek bir özelliği sanat yapıtı olarak kabul edilemezler. Çünkü sanatı oluşturan asıl özellik, belirli bir estetik nesne üretmeyi amaçlayan veya bir tasarım sonucunda ortaya çıkan bir etkinlik olmasının yanında, sanatçının yaratıcı gücüne bağlı bulunmasıdır (Bozkurt, 2004, s. 15'den akt: Düz, 2017, s. 31). Eğer doğada alınan nesnelere sanat yapıtlarının temsili olarak ele alınırsa, o zaman sanat eserini yapan şey ayrı olmalıdır. Doğadan alınan nesnelere sadece doğada var olan nesnelere. Demek ki, sanatçı doğadan aldığı bilgilerle ve özel duyularla sanat yapıtına aktardığı doğal nesnelere kristaller veya mercanlar gibi oluşumları her ne kadar güzel teknik olarak sanat yapıtına aktarıldığı zaman sanat yapıtlarının mükemmel olduğunu sağlayan şey ayrıdır. "Bir temsil sanat eseri olabilir, ancak onu temsil yapan şey ayrı, sanat eseri yapan şey ayrıdır" (Collingwood, 2020, s.51). Yaratıcı sanatçının en büyük özelliği ilgi duyduğu objeleri tasarlarken onları en iyi bir şekilde algılayabilen yorumlayabilen yaratıcı kimliğe sahip yetenekli bir insan olmasıdır. Bu anlamda yaratıcı sanatçı estetik objeyi tasarladığı zaman, estetik bilgisini kullanır ve özne nesne bütünlüğü içinde bir anlam kazanır. Bu sebeple sanatçı nesnelere estetik boyutlarını, kavrayabilen kurabilen ve duyabilen özel bir insan olmasıdır (Artut, 2004, s. 25' den akt: Düz, 2017, s. 30). Sanatçı kendisini en iyi bilenidir, bu sebeple içsel ihtiyaçlarının peşinden koşmadan önce yaratıcı kimlik ihtiyaçlarını çözmesi gerekir. Bu türlü yaklaşımlar sanatçıların farklı temalar keşfetmelerine ve çeşitli ortamlarla denemeler yapmalarına bireysel yaratıcılık ile kişilik arası ilişkisinde önem kazanmıştır. Resim, heykel, başka herhangi bir sanatsal yaklaşım olsun, sanatçılar entelektüelliklerini ifade etmek için anlamlı sanat eserleri yaratarak, sürekli yeni konular üzerinde çalışmışlardır. Sakit Mammadov' da sanat ve diğer disiplinler arasındaki boşluğu doldurmağa özen göstererek, yaratıcılığının sınırlarını kolaylaştırarak bireysel kimliğini sanat eserlerine yansıtarak özgünleştirmiştir. "Sanatçı kişiliğinin oluşum sürecinde bireyleşme çok önemlidir. Buradan hareketle özgünlüğe ulaşan sanatçı, böylece kendi kimliğine erişmiş olur. Bu doğrultuda sanatçı esin kaynağı için hep dışsal kaynaklı arayışlara girdiyse de aslında dışsal tetikleyicilerin yarattığı içsel etkilerden sanatı için kaynak oluşturur. Bireyleşme kişiliğinin oluşum süreçleriyle beraber oldukça uzun bir zamanı kapsar. Kimlik, mizaç ve karakter bu bağlamda hep beraber hareket eder. Bu yolculuk özgünlüğe ulaşmaya kadar sanatçı için bir takım içsel problemler yaşanabilir. Belki de bu problemlerin çözüm süreçlerinde sanatçılar arayış içinde olduklarından dolayı daha çok eser üretirler. Çünkü bir sanatçı için temsil probleminin çözümü en doğruya ulaşana kadardır" (İba, 2020, s. 220).

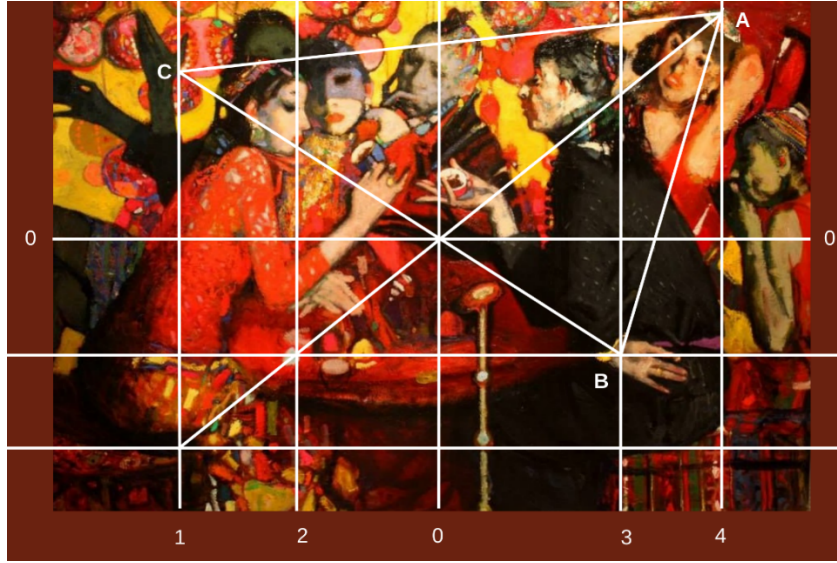
### Eser İnceleme ve Çözümleme

Günümüzdeki sanatsal pratik biçim değiştirmeye başlamışken Sakit Mammadov'un sanatsal pratiği, benzetme mantığına dayandırılarak yazarlar ve sanatçılar tarafından eleştirilmektedir. Tabii ki, her sanatçı etkilenebilir, çünkü etkilenmek psikolojik bir olgudur. "Hayatın akışındaki hareketlerden etkilenen sanatçılar, bu etkileri eserlerine yansıtırlar" (Klee, 2002, s.25). Sakit Mammadov' un etkilenmek olasılığı, Paul Klee söylediği etkilenmek olayına daha yakındır hayatın akışındaki hareketlerden etkilenen sanatçı doğadan aldığı bilgilerle insanlara estetik bir deneyim sunmaktadır. Sanat eserleri arasındaki benzerlikler, sanatçıların aynı konuyu, temayı, üslubu, tekniği veya akımı ele almaları sonucunda ortaya çıkabilir. Sanat eserleri arasındaki benzerlikler sanat tarihi, sanat eleştirisi ve sanat antropolojisi gibi disiplinler tarafından analiz edilebilir. Bu disiplinler, sanat eserleri arasındaki benzerliklerin nedenlerini, anlamlarını, etkilerini ve değerlerini belirlemeye çalışır. Araştırmalar

psikolojik ve antropolojik açıdan sanatın toplumsal yönleriyle onu gösteriyor ki Sakit Mammadov diğer sanatçıların eserlerinden etkilenerek eserlerindeki figür ve imgelerin bileşimleri özgün bir bakış açısıyla ifade etmektedir. Antropolojik araştırmalar, sanatın toplumsal yönleriyle yakından iç içe olan bir alandır. Araştırmacılar sanatı antropolojik bir bakış açısıyla incelerken kültür, dil, din ve siyaset dahil olmak üzere çeşitli boyutlara bakarlar. Bu unsurlar, farklı toplumlar ve topluluklar içinde sanatın yaratılmasını, yorumlanmasını ve önemini şekillendirir ve etkiler (Küçükşen Öner, 2018, s. 98). Antropologlar, sanat formlarını çevreleyen sosyal dinamikleri keşfederek, belirli bir grubun veya toplumun kültürel ifadeleri, inançları ve güç dinamikleri hakkında değerli bilgiler edinerek, disiplinler arası yaklaşım, sanatın toplumda oynadığı rolün ve daha geniş sosyal yapılar ve ilişkilerle bağlantısının daha derin bir şekilde anlaşılmasını sağlarlar. “Sanat (...) tüm etkinlikleri gibi varoluşun maddesel koşullarından etkilenen özerk bir etkinliktir; bir bilgi biçimi olarak kendi gerçeği ve kendi sonucu vardır. Siyasetle, dinle ve bizim insan alın yazımıza tepki gösteren tüm öteki biçimlerle gerekli ilişkileri vardır. Ama bir tepki biçimi olarak ayırdır ve uygarlık ya da kültür dediğimiz şeyin bütünleşme sürecine katkısı vardır” (Baynes, 2002, s.31).

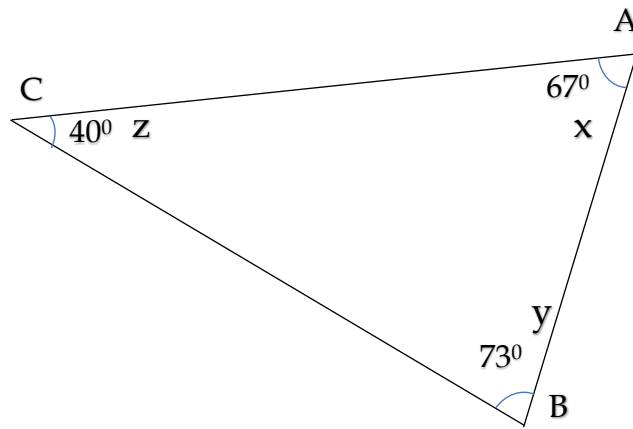
### Opalist Sanat: Renkli Çizgilerin Geometrik Sihiri

Tabloda dört kişi, bir masanın etrafında oturmuş, fal baktırmakta veya fal bakmaktadırlar. Fal bakma, Azerbaycan kültüründe yaygın olan bir gelenektir ve tablonun adı da buna atıfta bulunmaktadır. Tablonun sol tarafındaki kişi kırmızı ve altın renkli parlak bir kıyafet giymiş, karşısındaki kişi ise siyah renkli bir elbise içindedir, elini masaya dayamış, arkasındaki diğer figürler ise kısmen görünüyordur. Tablonun arka planı, renkli ve soyut şekil ve desenlerle doludur, canlı bir atmosfer yaratmaktadır. Tabloda kullanılan renkler, ressamın Opalist bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Tabloda, turuncu sarı, kırmızı gibi renk karışımı bir arada kullanılmıştır. Bu renkler, tabloya hem sıcaklık hem de hareket kazandırmaktadır. Örneğin, kırmızı ve turuncu renkler, alev ve ateş gibi sıcak ve canlı şeyleri çağrıştırmaktadır. Sarı renk, güneş ve ışık gibi neşeli ve parlak şeyleri coşkuyu simgelerken, perspektif, denge ve espas gibi resimsel öğeler de önemli bir rol oynamaktadır. Tabloda, ressam, birbirini örten formlar, çizgiler, renk karşıtlıkları ve ışık-gölge oyunları gibi yöntemlerle perspektifi sağlamıştır. Ayrıca, masanın üzerindeki fincanlar, kağıtlar ve diğer nesnelere, birbirlerini kısmen örterek, ön ve arka plan arasındaki mesafeyi belirlemektedir. Tablonun arka planındaki renkli şekil ve desenler, tabloya doluluk kazandırmaktadır. Tabloda, ressam, renkli şekil ve desenleri, tablonun sol üst köşesinden sağ alt köşesine doğru küçülterek, mesafe izlenimini vermiştir. Ayrıca, arka fondaki renkli şekil ve desenler, tablonun ön planındaki kişilerle kontrast oluşturarak, onları daha belirgin hale getirmiştir. Sanatçı tabloda, dengeni, resmin her öğesinin uyumlu bir şekilde yerleştirilmesiyle sağlamayı başarmıştır “Denge, aynı ya da farklı nesnelere arasındaki uyumlu ilişkidir” (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s. 186). Sanatçı ağırlık merkezini tablonun sol kısmına dört figür yerleştirerek tablonun sağ köşesindeki üç figürler arasında bir boşluk yapmıştır. Böylece, sanatçı tablonun oranını hesaplayarak resmin öğelerinin birbirine göre büyüklük ve küçüklük ilişkilerini perspektif kurallarına uygun olarak ayarlamıştır. Örneğin, tablonun ön planındaki kişiler, arka planındaki figürlerden daha büyük görünmektedir. Tablonun ritmi, resmin öğelerinin tekrarlanmasıyla oluşan bir hareket ve akışkanlıktır. Tabloda, ressam, ritmi, renkli şekil ve figürlerin bütünleşmesini sağlayarak, tabloda bir dinamizm ve canlılık yaratarak ahengi tasarlamayı başarmıştır “Ritim tasarıma ahenk katar” (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s.21).



**Resim 5.** Sakit Mammadov, Falçılar, 2013. Tuval üzerine yağlıboya, 155x230 cm.

Ressam, kompozisyonu bölümlere ayıran beş dikey çizgi ve üç yatay çizgiden oluşan bir ızgara oluşturmuştur. Örneğin, beş dikey çizgi resimde altı dikey bölüm oluşturur. Resmin merkezini 0 dikey çizgisi oluştururken, 0'daki bir başka yatay çizgi de temel yüzeyi oluşturur. A 4 noktasından çıkan diyagonal çizgiler Ç 1 dikey çizgisinin sol alt noktasında birleşir ve 0 çizgisini temel yatay yüzeyinde kesişer.



**Resim 6.** Üçgenin çizimsel görünümü.

$$|AB| \neq |BC| \neq |CA|$$

$$x \neq y \neq z$$

A noktasından çıkan doğrular B noktasında, sonra C noktasında ve tekrar A noktasında birleşerek geniş bir üçgen oluşturur. Benzer şekilde, A noktasından çıkan köşegen çizgiler B,3 noktalarında birleşir ve daha sonra dik açılı bir üçgen oluşturmak için A,4 noktalarında tekrar birleşir (Resim 5). Kesişim açıları daha sonra toplanarak  $180^\circ$  üçgenin geniş bir açıda olduğunu görülmektedir.



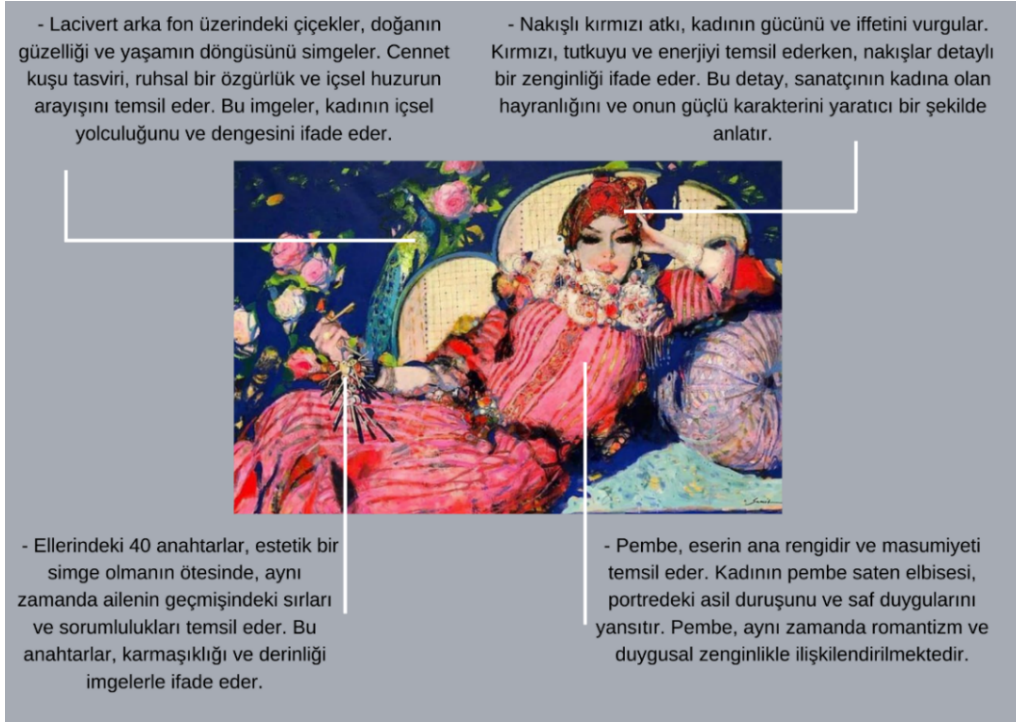
**Tablo 9.** Açıkların hesap bakımından değerlendirilmesi

	Nokta	Açının Büyüklüğü
1	A	67 <sup>0</sup>
2	B	73 <sup>0</sup>
3	C	40 <sup>0</sup>
	<b>Toplam</b>	<b>180<sup>0</sup></b>

**Küçük Taş, Büyük Anlam: Opalın Opalist Sanat ile Buluşması****Aşkın İşlıtı: “Zarafetle Aydınlanan Bir Birliktelik”**

Sanatçı Sakit Mammadov'un Kırkınıcı odanın anahtarları (Resim 7) uzun boylu ince bir kadının portresi tasvir edilmiştir. Sanatçının tuvaline yansıyan bu çarpıcı eser, unutulmaz bir hikâyenin izlerini taşır. İnce detaylarla işlenmiş bu portre, sanatçının hayal dünyasını ve yeteneklerini zirveye taşıdığı bir anı temsil eder. Eserdeki hikâye, gizemli bir şehirde yaşayan asaletli bir ailenin genç ve güzel kızına odaklanır. Eserin merkezindeki kadın, kırkınıcı odanın içinde, pembe saten elbisesi içindeki zarafetiyle tanınmaktadır. Kadın, pembe saten elbise içinde lüks bir kanepede dinlenirken, arkasında lacivert fonda tasvir olunan çiçekler ve cennet kuşu tasvirleri, duvarların üzerindeki aile armasıyla birleşir ve geçmişle gelecek arasında bir köprü oluşturur. Tablodaki pembe tonlar ve renkler kadının duygusal durumunu yansıtır “Pembe kadınlık sembolüdür” (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s. 84). Aynı zamanda, açık mavi ve lacivert renkler, hikâyenin derinliklerine inmeye davet eden gizemli bir atmosfer yaratmaktadır. İncelikle işlenmiş yüz ifadesi, kadının iç dünyasındaki çatışmayı ve umudu anlatırken, nakışlı kırmızı atkı, iffetini ve gücünü simgelemektedir. Eserde tasvir olunan masum yüzlü kadın, geleceğini ve geçmişini temsil eden bu 40 anahtarları ellerinde tutarak, bir beklenti içinde olduğu görülmektedir. Bu güzellik sadece dışsal değil, aynı zamanda içsel bir masumiyetle de örtüşür. Eser, genel olarak pembe tonlarına hâkim olmakla birlikte açık mavi, lacivert, gümüş ve kırmızı gibi lüks renkleri içerir.

Asaletin sembolü sayılan iri gözler, ince burun, kırmızı dolgun dudaklar beyaz yüz gibi detaylar, doğulu bir kadının estetiğini vurgular (Pelin, 2021, s. 46). Nakışlı kırmızı atkı ise iffetli bir görünüm sağlar. Pembe renkler hem kadınlık sembolünü hem de sanat eserinin estetik kalitesini vurgulayarak izleyiciye derinlikli bir görsel sunmaktadır. Boynundaki çiçeklerle dolanmış rengârenk atkı, güzellik ve asalet simgesi olarak tasvir edilmektedir. Bir gün, kadının odasında gizemli bir misafir belirir. Şehirden uzak, oryantal bir atmosferin hüküm sürdüğü bu yerde, misafirin gelişiyile birlikte hikâye derinleşir. Misafir, kadına ailesinin geçmişindeki sırları ve sorumlulukları yeniden değerlendirmesi için bir fırsat sunar. Bu hikayedeki gizem sanatçının eserindeki masum yüz ifadesine ve kadının düşünceli bakışlarına yansır. Kırkınıcı odanın anahtarları eseri içsel yolculuğun ve duygusal zenginliğin izleyiciye aktararak, izleyicinin derin düşünce ve hissiyatlarıyla dolu bir sanat deneyimi yaşamasına olanak tanır. Sakit Mammadov 'un eserinde, sanatsal özelliklerin yanı sıra görsel sanat imgeleriyle dolu derin bir hikâye anlatımı bulunmaktadır.



**Resim 7.** Sakit Mammadov, *Kırkıncı odanın anahtarları*. Tuval üzerine yağlıboya, 180x280 cm.

**Tablo 10.** Çalışmaların yaklaşımı/yorumlama değerlendirilmesi

İmge ve Semboller:	İfadeler ve Yorumlar:
1 Pembe Renk ve Masumiyet:	- Pembe, eserin ana rengidir ve masumiyeti temsil eder. Kadının pembe saten elbisesi, portredeki asil duruşunu ve saf duygularını yansıtır. Pembe, aynı zamanda romantizm ve duygusal zenginlikle ilişkilendirilmiştir "Pembe kadınlık sembolüdür" (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s. 85).
2 40 Anahtarlar ve Sorumluluklar:	- Ellerindeki 40 anahtarlar, estetik bir simge olmanın ötesinde, aynı zamanda ailenin geçmişindeki sırları ve sorumlulukları temsil eder. Bu anahtarlar, karmaşıklığı ve derinliği imgelerle ifade eder.
3 Çiçekler ve Cennet Kuşu:	- Lacivert arka fon üzerindeki çiçekler, doğanın güzelliği ve yaşamın döngüsünü simgeler. Cennet kuşu tasviri, ruhsal bir özgürlük ve içsel huzurun arayışını temsil eder. Bu imgeler, kadının içsel yolculuğunu ve dengesini ifade eder.
4 Nakışlı Kırmızı Atkı ve Güç:	- Nakışlı kırmızı atkı, kadının gücünü ve iffetini vurgular. Kırmızı, tutkuyu ve enerjiyi temsil ederken, nakışlar detaylı bir zenginliği ifade eder. Bu detay, sanatçının kadına olan hayranlığını ve onun güçlü karakterini yaratıcı bir şekilde anlatır.
5 İfadesel Yüz ve Hikâye Anlatımı:	- Kadının yüzündeki ifadeler, geniş gözler, ince burun ve dolgun dudaklar, hikâyenin ana karakterinin şark kadını estetiğini vurgular. Bu ifadeler, izleyiciyi hikâyeye dahil eder ve duygusal bir bağ kurmalarını sağlar.
6 Oryantal Atmosfer:	- Eserdeki oryantal detaylar, kadının yaşadığı şehrin atmosferini ve kültürünü yansıtır. Bu özellik, izleyiciyi bir başka dünyaya taşıyarak eserin evrenini zenginleştirir.

Sanatçının eserindeki bu görsel imgeler, izleyiciye sadece bir portre değil, aynı zamanda derin bir hikâye anlatımı sunar. Detaylı imgeler ve yaratıcı çözümler, eserin estetik değerini artırarak izleyicide uzun süreli bir etki bırakır.

### Güzellik Ritüeli: Doğu Kadınının Yüzündeki İfade Zarafeti

Sanatçının çalışmaları gerçekten büyüleyici ve çığır açıcıdır, zengin tarihi ve kültürel hikayeleri sanatsal figüratif bir dille anlatır. Sanatçı birçok teknik denemelerine rağmen son olarak opal taşından esinlenerek opalizm tarzını deneyimler sürecinde ortaya çıkarmıştır “Opal Taşı tüm çalışmalarımı kapsayan çok güzel ve büyümlü bir taştır. Taşı ilk gördüğümde şaşkınlığımı gizleyemedim. Sanki resimlerimle birebir örtüşüyordu” (Mammadov, 2024, s.8). Sanatçı eşsiz bakış açısı ve yaratıcı ifadesi sayesinde izleyicilere görsel olarak çarpıcı ve entelektüel olarak uyarıcı bir dünyaya dahil ediyor. Farklı unsurları teknik ve deneyimlerini bir araya getirme becerileri ile izleyicinin yalnızca eserin güzelliğini takdir etmesine değil, aynı zamanda anlattığı hikâyenin derinliklerine inmesine de olanak tanıyarak sürükleyici bir deneyim yaratıyor. Sanatçı her fırça darbesiyle geçmişe hayat veriyor, farklı kesimlerden ve dönemlerden insanlarda yankı uyandıran duygular ve mesajlar iletiyor. Sanatçı, tarihi ve kültürel referansları kendi sanatsal vizyonlarıyla harmanlayarak geçmişle bugünü birbirine bağlıyor ve izleyiciyi bu hikayeleri anlamlı bir şekilde keşfetmeye ve onlarla ilişki kurmaya davet ediyor.



**Resim 8.** Sakit Mammadov, *Doğulu*, 2015. Tuval üzerine yağlıboya, 200x150 cm.

Eserde, Türk kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan bir kadın tasvir edilmiştir. Kadın, Safevi Devleti'nin kurucusu Şah İsmail'in annesi olan Alemşah Haleme Begüm Hatun'u temsil etmektedir. Sanatçının eseri, tarihi ve kültürel bir anlatıyı sanatsal bir dille ifade eden yaratıcı bir çalışmadır. Eserde tasvir edilen kadın, tarihin hem de Türk kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan bir sembolüdür. Kadının kırmızı giysisi, Osmanlı ve Safevi devletleri arasındaki çatışma ve politik izlerini taşımaktadır “Tarih boyunca kırmızı her alanda olduğu gibi politik alanda da baskın ve

simgesel bir renk olmuştur” (Pelin, 2021, s. 32). Giysinin yakasının iki tarafa açık olması, iki Türk imparatorluğun arasındaki açıklığı, savaşı, ayrılığı hem de bağımsız devletler olduğunu gösterirken kadının ellerinin kilitlenmesi, güç, direnç, birlik ve dayanışma gibi kavramları temsil etmektedir. Yakasından sarkan anahtar Tebriz şehrinin önemini ve sahibinin Tebriz'e olan bağlılığını göstermektedir. Eserde kullanılan parlak sarı fon, kadının kırmızı giysisinin detaylarını ön plana çıkarır. Giysinin kırmızı rengi, kan, savaş, “tutku ve aşk, cesaret, güç, tehlike, özgüven” gibi duyguları çağrıştırır (Pelin, 2021, s. 33). Giysinin üzerindeki tasvirler, tarihi olayları canlandırır ve kadının giysisini bir hikâye anlatıcısına dönüştürür.

**Tablo 11. Çalışmaların yaklaşım/desen bakımından değerlendirilmesi**

<b>İmge ve Semboller:</b>	<b>İfadeler ve Yorumlar:</b>
1 Sarı fon: Sarı renk.	- Sarı renk ışığı, “pozitiflik, samimiyet, iyimserliği” temsil eder (Renkler, 2021).
2 Yüz İfadesi:	- Doğu kadınının yüzündeki ifade, kültürel zenginliğin ve geleneksel zarafetin bir yansımasıdır. Geleneksel güzellik ritüelleri, yüzde sade ve doğal bir güzellik anlayışını yücelterek, kadınların ifadesine derinlik katar. Bu kültürel miras, geçmişin değerlerini günümüze taşıyarak, kadınların yüzlerinde estetik bir zarafeti muhafaza eder. Doğu kadınının yüzündeki ifade, kültürle iç içe geçmiş bir güzellik öyküsünü anlatır, her bir çizgi ve detayda bir hikâye barındırır.
3 Elbise: Savaş sahnesi:	-Elbisedeki savaş sahnesi, Safevi ve Osmanlı arasındaki uzun süren rekabetin bir parçasıdır. Savaş sahnesi, kadının yaşadığı tarihi ve siyasi bağlamı yansıtır.
4 Takı: Anahtarlar.	-Resimdeki kadının boynunda birçok anahtar asılıdır. İki Türk imparatorluğun arasındaki açıklığı, savaşı, ayrılığı hem de bağımsız devletler olduğunu simgelemektedir.
5 Ellerin Kenetlenmesi:	-Parmakların birbirine kitlemesi özgüveni veya içsel gücü, direnç, güç, birlik ve dayanışma gibi kavramları sergilemektedir. Bu hareket, kişinin kararlı ve azimli kendine olan güvenini ifade etme veya başkalarına karşı güçlü bir duruş sergileme amacı taşımaktadır.

### **Opal Taşı ve Minyatür Sanatın Şahane Buluşması: Opalizm Estetiği**

Opalizm ve minyatür sanat, Azerbaycanlı sanatçı Mammadov'un eserlerinde eşsiz bir uyum ve birleşim sergiliyor. Mammadov'un yaratıcılığı, opal taşının büyüleyici dünyasıyla minyatür sanatın incelikleri arasında özel bir diyalog kurarak, izleyiciyi hayal gücünün derinliklerine çekiyor. Mammadov'un eserlerinde gördüğümüz bu benzersiz sentez, opal taşının doğal güzellikleri ile minyatür sanatın estetik zarafetini iç içe geçiriyor. Opal taşının renk paleti, resimlerine adeta sihirli bir dokunuş ekleyerek, izleyiciyi mistik bir atmosferin içine davet ediyor. Opalizm, Mammadov'un sanatında bir yenilikçi bir anlam keşfi ve renkli bir dünya inşası anlamına geliyor. Opal taşının benzersiz tonları, minyatür sanatın detaycılığıyla birleşerek, her eserde yenilikçi ve özgün bir hikâye anlatıyor. Mammadov'un tuvalinde renkler, sadece görsel bir deneyim değil, aynı zamanda duygusal bir yolculuğun da anahtarı. Opal taşının sihirli parlaltısı, minyatür sanatın incelikleriyle birleştiğinde, ortaya çıkan eserler, izleyicinin hayal dünyasını zenginleştiriyor. Opal taşının doğal güzelliği, renk zenginliği Mammadov'un resimlerine ilham kaynağı olmuştur. Bu bağlamda, Opalizm adını verdiği sanat akımı,

opal taşının benzersiz renk paletini ve doğal güzelliklerini resimlerinde yansıtmayı amaçlamaktadır. Mammadov'un ifadesine göre, opal taşı üzerinden yaptığı çalışmalarda gördüğü renkler, ona göre, yaratılışın ta kendisidir. Mammadov'un opalizmi, izleyiciyi gerçeküstü bir dünyaya taşıyarak, sanatın sınırlarını aşmanın ve renkli bir vizyonun gücünü vurguluyor.

**Tablo 12. Sanatçının açıklaması**

Sanatçı:	Açıklama: Opal- Opalizm	Yorumlar-Sorunlar
Sakit Mammadov (2024)	-Opal Taşı tüm çalışmalarımı kapsayan çok güzel ve büyüğü bir taştır. Taşı ilk gördüğümde şaşkınlığımı gizleyemedim. Sanki resimlerimle birebir örtüşüyordu. Ressamların en büyüğü olan Allah bize bu renkleri cömertçe vermiş. Dünyanın bütün renkleri opal taşında var. Biz sadece bu renklere kendi yorumumuzu katıyoruz. Ama aslında tüm bu renkler bizden bağımsız olarak zaten var.	-Röportaj sırasında yapılan yüz yüze konuşmalardan alıntı.

Yaratıcılık, yeni ve değerli fikirler üretmek için bilgi, hayal gücü ve beceri gerektiren bir süreçtir. Doğal bir yetenek olabileceği gibi eğitim, deneyim ve çevre yoluyla da geliştirilmektedir. Yaratıcılık yeni fikirlerin ifadesidir. Yeni, yoktan var edilen yeni anlamına gelmez: kendini modelleyen, genellikle bilinen fikirlerin bir kombinasyonu olan bilimsel bir fikrin tezahürüdür: ya da eski bir fikrin yeni bir biçimde ifade edilmesidir (Bessis ve Jaqui, 1973). Bununla birlikte, yaratıcılığın eski fikirlerin yeniden canlandırılmasına, ön plana çıkarılmasına ve onlara taze ve yenilikçi bir ifade kazandırılmasına izin verdiği zamanlar vardır. Bu süreç genellikle bir zamanlar popüler olan veya yaygın olarak kabul edilen kavramları veya kavramları almayı ve bunları mevcut zamanlarla rezonansa girecek şekilde yeniden hayal etmeyi içerir. Yeni bakış açıları, teknolojiler veya kültürel etkiler dahil edilerek, eski fikirler tamamen yeni ve heyecan verici bir şeye dönüştürülür. Bu yaratıcı yaklaşım sadece geçmişe yeni bir soluk getirmekle kalmaz, aynı zamanda zaman içinde biriken bilgi ve bilgeliğin için daha derin bir takdiri teşvik eder. Bilim, teknoloji, iş dünyası ve eğitimin yanı sıra sanat, edebiyat ve müzik gibi birçok alanda önemli bir rol oynadığı gibi, hem de bireyin toplumun gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yaratıcı olmak için, kişinin ilgili alanda veya konuda sağlam bir bilgi birikimine sahip olması gerekir. Bu bilgi, yenilikçi fikirler üretmenin yapı taşları olarak hizmet eder. Ek olarak, kalıpların dışında düşünmek ve orijinal kavramlar bulmak için güçlü bir hayal gücü gereklidir. Bu, görünüşte ilgisiz fikirleri birbirine bağlayabilmeyi ve yeni ve değerli bir şeyin potansiyelini görebilmeyi içerir. Son olarak, beceriler yaratıcı süreçte çok önemli bir rol oynar. Bunlar arasında problem çözme becerileri, iletişim becerileri ve fikirleri etkili bir şekilde yürütme yeteneği yer alabilir. Doğru beceriler olmadan, en yaratıcı fikirler bile gerçekleştirilemeyebilir. Genel olarak yaratıcılık, taze ve değerli fikirler üretmek için bilgi, hayal gücü ve becerileri birleştiren çok boyutlu bir süreçtir. Bu bağlamda, sanatçı, tablolarında opal taşının içerdiği renkleri, minyatür sanatın özündeki detaylı ve ince işçilikle birleştirerek yenilikçi ve benzersiz eserler ortaya koymaktadır. Minyatür sanatı, genellikle küçük boyutlarda detaylı işlemlere odaklanan bir sanat türüdür. Mammadov'un Opalizm tarzındaki eserlerinde, minyatür sanatın detaycılığı ve inceliği, opal taşının büyüleyici renkleriyle bir araya gelir. Sanatçının eserleri, minyatür sanatın geleneksel öğelerini, opal taşının doğal güzellikleriyle birleştirerek izleyicilere eşsiz bir görsel deneyim sunmaktadır. Opalizm, renklerin ve formların doğal bir uyum içinde birleştiği bir sanat anlayışını temsil ederken, minyatür sanat ise küçük ölçekte detayların estetik bir zenginlik içinde sunulmasını hedefler. Mammadov'un eserleri, bu iki sanat formunu bir araya getirerek izleyicilere hem görsel bir şölen sunmakta hem de sanatın farklı disiplinlerini birleştirme potansiyelini ortaya koymaktadır. Bu

birliktelik, sanat dünyasında yeni ve çığır açıcı bir yaklaşımın kapılarını aralayabilir, izleyicilere farklı sanat disiplinlerini aynı anda deneyimleme şansı tanıyabilir.

### Cıdır Ovası'nda Doğa ve Kültür Buluşuyor

Cıdır Ovası, Azerbaycan'ın Karabağ bölgesindeki Şuşa kentinin güney kesiminde yer alan bir ovadır. Adı, Azerbaycan Türkçesinde at yarışı alanı anlamına gelmektedir. Cıdır Ovası, festivaller, spor etkinlikleri ve resmi karşılama törenlerinin yapıldığı bir yer olarak önemli bir kültürel mirastır "Şuşa Tarihi ve Mimarî Koruma Alanı kültürel mirası, UNESCO Azerbaycan Millî Komisyonu tarafından 24 Ekim 2001 tarihinde Azerbaycan UNESCO Geçici Listesi'ne kayıt ettirilmiştir. Mirasın karşılması beklenen dünya miras alanı seçim kriterlerinden kriter 1, kriter 4, kriter 5 ve kriter 6 gerekçelendirilmiş ve kültürel miras kategorisinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne sunulacak aday miraslar arasına dahil edilmiştir" (Unesco, 2020, s. 32 akt: Özbey, 2021, s. 32).

Sanatçının Cıdır ovası eserinde insanlar coşku içinde toplanarak renkli kumaşlarla süslenerek, Nevruz bayramının neşesini kutluyorlar. Ufukta, gururla dalgalanan Azerbaycan bayrağı, tepenin başında yer alıyordu, milletin birliğini, yüksekliğini ve bağımsızlığını işaret etmektedir. Arka planda, beş-altı atlı figür, Kadim Azerbaycan'ın tarihini yansıtan çövkən oyununu tasvir edilmiştir. Atların hızla koştukları, toprak altında yankı bulan nal sesleriyle dolup taşan bu eski oyun, geçmişi günümüzle buluşturmaktadır. Ön planda ise beyaz at, süslenmiş bir şekilde ortaya çıkarak üzerinde bir bahar kızı oturuyor. Beyaz atın üzerindeki kızın gülümsemesi bir bayram neşesini, gök yüzünün, beyaz bulutlarla örtülmüş gibi olması, sanki bu güzellik ve bir aşkın mutluluğunu simgelemektedir. Herkes bir bayram neşesinde; şarkılar, türküler coşku içinde söylenirken, dans eden kalabalık, bu kutlamayı daha da renklendirmektedir. Çiçeklerle süslenmiş saçları, rengarenk kıyafetleriyle insanlar, sevinç içinde birbirlerine sarılıyor, gülümsüyorlar. Bu özel gün, nevrzun coşkusu, çövkən oyununun tarihi dokusu, Azerbaycan bayrağındaki gurur ve beyaz atın üzerindeki bahar kızının bayram sevinciyle birleşerek unutulmaz bir hikâye oluşturmaktadır. Örneğin, Cıdır ovası eseri opal taşının renkleriyle minyatür sanatın bir nevi birleşiminin birlikteliğidir (Resim 9).



**Resim 8.** Sakit Mammadov. Cıdır Ovası, 2016. Tuval üzerine yağlıboya, 100x150 cm.

## Sonuç

Bu araştırma, opalizm adı verilen yeni bir sanat akımının tanımı, metodolojisi opal taşı ve minyatür sanatı ile ilişkisini incelemektedir. Opalizm, Azerbaycanlı ressam Sakit Məmmədov tarafından ortaya atılmış ve opal taşından esinlendiği bilinmektedir. Opalizm, göz kamaştırıcı renklerin soyutlama aracı olarak kullanıldığı, ışık ve gölgenin olduğu, gerçekçi bir üslupla tarihi yansıtan bir sanat tarzıdır. Bu çalışmada, opalizmin kavramsal çerçevesi, sanatçının kitapları, makaleleri ve internet kaynaklarından elde edilen verilerle desteklenmiştir. Ayrıca, sanatçıyla yüz yüze görüşmeler yapılmış ve eserleri atölyesinde incelenmiştir. Bu veriler, nitel araştırma yöntemiyle analiz edilmiş ve opalizmin opal taşı ve minyatür sanatı ile olan bağlantısı ortaya konmuştur, fenomenoloji, etnometodoji, epistemoloji gibi nitel araştırma yaklaşımlarının bu türden verilerle yürütülebilmesi için olanak sağlamıştır. Çalışmalarda desenin tercih gerekçeleri yeterince açıklanmaktadır. Desen tercihi doğru olsa dahi verilerin bulguları ve yorumları da anlaşılmalıdır. Örneklem konusunda bilgi içeren çalışmalar yeterince açıklanmıştır. Çalışma, opalizmin yeni bir sanat akımı olarak tanınmasına opal taşı ve minyatür sanatı ile olan ilişkisinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Opalizm, Azerbaycan sanatının özgün bir ürünü olarak, sanat tarihinde hak ettiği yerini almayı başarmıştır. Opalizm, sanatçının yaratıcılığı, kültürel mirası ve estetik duyarlılığı ile ortaya çıkmış bir sanat olgusudur. Opalizm, sanatseverlerin ilgisini çekmeyi ve sanat dünyasında ses getirmeyi başararak, sanatın evrenselliğini ve güzelliğini yansıtan bir sanat akımı olarak sanat tarihine ismini yazdırmayı başarmıştır.

## Kaynakça

- Azimzade, N. (2021, 4-5 Eylül). *Yeni Opalizm Akımı ve Epoksi Uygulaması* [Tam Metin Bildiriler Kitabı] (1 Baskı). Uluslararası İletişim ve Sanat Sempozyumu, Elâziğ.
- Baker, U. (2020). *Sanat ve Arzu* (5 Baskı). İletişim Yayınları.
- Baynes, K. (2002). *Toplumda Sanat*. (Çev. Y. Atılğan) (1 Baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Bessis, P., Jaqui, H. (1973). *Yaratıcılık Nedir?* (Çev. S. Gürbaşkan). Reklam Yayınları.
- Bender, M. T. (2014). Yaratıcılık, Kişilik ve Sanatsal Yaratma Üzerine. *Erciyes Sanat / Erciyes Üniversitesi Enstitüsü Dergisi*, 1, 20-30.
- Düz, N. (2017). Sanatta Özne – Nesne İlişkisi ve Yaratıcılık. *MSKU Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 4(2), 28-36.
- Eker, B., Eryılmaz, B. (2019). Kimlik'te Benlik İnşası Ve Sanatçı Şahsiyeti. *SETSCİ Conference Proceedings*, 7(4), 121-126.
- Eroğlu, Ö., Gürkök Uğur, T. (2005). *Sanat Yaratıcı Sanat*. Nelli Sanat Evi Yayını.
- Giovacchini, P. L. (1920). *Sanatın İlkeleri*. (Çev. E. Külüğü). Dorlion Yayıncılık.
- Güven Ak, K. (2020). Sanatın Kimliği, Kimliğin Sanatı. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(48), 601-620.
- Opal Academy. (2019). *What is Opal?* [www.opal.academy/home/2019/6/20/what-is-opal](http://www.opal.academy/home/2019/6/20/what-is-opal). E.T.: 12.01.2024
- İba, Ş. (2020). Sanatsal Yaratım Sürecinin Sanatçı Psikolojisine Etkileri. *Sanat Dergisi*, (36), 217-226.
- Klee, P. (2002). *Modern Sanat Üzerine*. Altıkırkbeş Yayınları.
- Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. *Folklor/Edebiyat*, 24(95), 95-104.

- Maharramov, H., Çelikbağ, T. (2023). Görsel Sanatlarda Algı ve Optik İllizyon Kavramların Önemi. *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, 12(12), 136-148.
- Maltaş, M. Ş. (2020). Modern Sanatta Soyut Yaklaşımlar ve Metafizik Yönleri. *Artuklu Sanat ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4, 52-75.
- Mammadov, S. (2019). *Opalizm*. Y. Bay (Ed.). Sokar Yayınları.
- Mammadov, S. (2022). *Opalism*. <https://www.sakitmammadov.art/opalism>
- Özbeç, V. (2021). Kurtuluş Sonrası Şuşa Tarihî ve Mimarî Koruma Alanı Kültürel Mirasının Korunmasına Yönelik İlk Çalışmalar. *Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 1(1), 1-15.
- Özçakır, Ö. (2020). *İnönü Dereyalak Opal Oluşumlarının Jeolojik ve Gemolojik İncelenmesi. Mühendislik Araştırmaları 151718524 Kırma Öğütme Araştırmaları Projesi olarak Hazırlanmıştır*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü. Eskişehir.
- Özsoy, V., Ayaydın, A. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri* (1 Baskı). Pagem Akademi Yayıncılık.
- Petilon, F. (2020, 6 Şubat). *Renklere Tutkun Bir Sanatçı Sakit Mammadov*. Şalom Dergi. [https://dergi.salom.com.tr/haber-154-\\_renklere\\_tutkun\\_bir\\_sanatci\\_sakit\\_mammadov](https://dergi.salom.com.tr/haber-154-_renklere_tutkun_bir_sanatci_sakit_mammadov)
- Pelin, G. (2021). *Renkler Tarih- Kültür--Sanat- Psikoloji* (2 Baskı). Destek Yayınları.
- Yalur, E. (2020). "Modern Grafik Tasarımda Fovizmin Etkisi". *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 2(3), 213-230.

#### Çatışma Beyanı

Makale herhangi bir aşamasında maddi veya manevi çıkar sağlanmamıştır.

#### Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.